

Jönköping 19 april 2022

RAPPORT

Näringslivets nuläge mars 2022

Krigets effekt på företagen i Jönköpings län

”Kraftigt ökade priser och brist på material har en stor påverkan på många branscher, dock är orderingången god”

Annika Cederfeldt

Näringslivspolitisk chef, Handelskammaren Jönköpings län
annika.cederfeldt@handelskammarenjonkoping.se
Tfn 0704-68 36 36

Inledning

Den humanitära situation som vi nu ser som en följd av Rysslands krigsförklaring mot Ukraina når höjder som är svåra att ta in. När kriget bröt ut kom signaler om att det kommer bli en långvarig konflikt. Sju veckor in i kriget kan vi konstatera att även om handeln med Ryssland inte är omfattande, 1,4 % export och 1,2 % import, får sanktioner och motsanktioner en stor påverkan på många delar av näringslivet. Det är tydligt att företag som kan inte vill handla med Ryssland, varken direkt eller indirekt. Detta får effekt mot fler råvaror än de som ingår i sanktionerna. Även gällande handeln med Ukraina, 0,3 % export och 0,1 % import, där drabbas företag av brister och ökade kostnader på råvaror och insatsvaror genom en indirekt handel och global marknad.

Handelskammaren Jönköpings län har fått i uppdrag från Regionen, Länsstyrelsen och UD att rapportera om läget för vårt näringsliv och våra företag. Som grund till den här rapporten ligger en enkät som skickats ut till samtliga branscher i Jönköpings län. För att sprida enkäten har Handelskammaren fått god hjälp av kommunernas näringslivschefer. Enkäten var omfattande för att ge en bred och djup lägesbild. Frågorna handlade bland annat om ökade kostnader, påverkan på orderingång, handel med Ryssland och Ukraina samt hinder och möjligheter att anställa flyktingar från Ukraina.

Det är viktigt att vi har ett fortsatt starkt och levande näringsliv, varför rapporter likt denna är angelägna för beslutsfattare.

Fördelning av företagen

154 företag i Jönköpings län har deltagit i studien. Av dessa kan 40 % kopplas till tillverkningsindustrin och 20 % anger att de finns inom tjänstebranschen. Svar har även kommit in från bygg, handel, besöksnäring samt transport och logistik. 25 % av de som svarat har 2–9 anställda, ca 40 % har 10–49 anställda och närmre 20 % anger att de har 50–249 anställda. Samtliga kommuner i Jönköpings län finns representerade i svaren med en tonvikt på Värnamo, Nässjö, Vetlanda och Jönköpings kommuner.

Handel med Ryssland och Ukraina

Direkt och indirekt handel

Som det nämns i inledningen är handeln mellan Sverige och de båda länderna som är i fokus för rapporten begränsad. I enkätensvaren fördelar det sig enligt nedanstående gällande direkt och indirekt handel med Ukraina och Ryssland:

	Ryssland (andel i %)	Ukraina (andel i %)
Direkt import	2	2
Indirekt import	8,6	11,2
Direkt export	9,9	5,3
Indirekt export	4,6	2

De produkter som företagen nämnt som handelsvara är främst relaterade till träprodukter, men även råmaterial av stål och maskiner nämns. Nära samtliga företag anger att i de fall de har handel med Ryssland är den stoppad alternativt att de följer de sanktioner som införts. Ett företag som har indirekt import från Ryssland nämner att de nu söker material via andra kanaler. Företag som har import från Ukraina nämner att priserna ökat kraftigt och att exporten minskat alternativt helt avstannat. Ett företag nämner att deras leverantör flyttat verksamheten i Ukraina till Polen med mycket långa leveranstider som följd.

Endast ett fåtal företag har angett att de har anställda eller verksamhet i de båda länderna. I de fall det finns anställda kvar säger företagen att det är viktigt att stötta de anställda.

Påverkan på företagen

En viktig faktor att följa framöver är krigets påverkan på höjda kostnader för företagen. I en [studie som Handelskammaren publicerade 10 mars 2022](#) nämns faktorer som ökad energi- och drivmedelspriser, problematik kring transporter med ökade ledtider som följd, brist på råvaror och insatsvaror samt ökade livsmedelspriser som områden som kan komma påverkas negativt. En djupare analys av dessa följer i den här rapporten.

De områden som frågas om kring ökade kostnader är följande: energi, drivmedel, transporter samt höjda priser för råvaror/insatsvaror. I samtal som Handelskammaren har fört med företag är det just dessa områden som är återkommande när det kommer till ökade kostnader. Företagen fått svara i en skala från ett till fem där ett likställs med inte alls och fem likställs med i mycket hög grad. När det gäller den ekonomiska påverkan ska det hållas i åtanke att det har skett en mycket stor kostnadsökning inom flera områden även tiden före krigets utbrott. I enkäten har det tydligt stått i frågorna kring kostnadsökning att det är krigets påverkan som ska beaktas i svaret. Det kan dock vara svårt att i vissa fall separera vad som är den egentliga påverkan då vi fortfarande har effekter av pandemin.

Höjda energipriser

Sett till samtliga branscher anger ca hälften av företagen att de har drabbats av ökade energikostnader som en effekt av kriget. 58 % av företagen inom tillverkningsindustrin har angett att deras kostnader för energi har ökat i hög eller mycket hög grad. Av företagen som återfinns inom tillverkningsindustrin mot metall anger 70 % att de drabbats av ökade kostnader. Den här studien visar att tjänstesektorn inte är drabbade i lika hög grad av de höjda energipriserna. Endast 10 % anger att de drabbats av höjda energipriser i hög eller mycket hög grad, medan 68 % anger att de inte alls drabbats eller drabbats i mycket liten grad.

I den [Konjunkturbarometer](#) som Handelskammaren Jönköpings län publicerade hösten 2021 svarade ca 60 % av företagen att de var drabbade eller trodde sig komma bli drabbade av höjda energipriser.

Ökade drivmedelskostnader

Ungefär 62 % av företagen har angett att de drabbats av ökade kostnader av drivmedel.

Transportbranschen har självklart påverkats negativt av de höjda drivmedelspriserna, men även andra branscher är drabbade. Andelen per bransch som svarat att de ser ökade kostnader i hög eller mycket hög gällande drivmedelskostnader fördelar sig enligt följande:

- Transport 100 %
- Bygg 100 %
- Industri 65 %

Av tjänsteföretagen är det 40 % som anger att de drabbats i hög eller mycket hög grad av ökade kostnader av drivmedel.

Även nästan 1/3 av företagen svarade att de får indikationer av sina anställda att de drabbas av höjda drivmedelspriser i en sådan grad att det påverkar förmågan alternativt viljan att pendla till arbetet, i hög eller mycket hög grad.

Ökade kostnader för råmaterial/insatsvaror

60 % av företagen som svarade på enkäten anger att de efter att kriget bröt ut drabbats av ökade kostnader kring råmaterial och insatsvaror. Nedbrutet svarar nära 80 % inom industrin och 75 % inom byggbranschen att de i hög eller mycket hög grad drabbats av ökade kostnader kopplat till inköpt material. I enkäten fick företagen en öppen fråga kring vilket material som drabbats av ökade kostnader, en sammanställning av de 89 kommentarerna visar följande:

- Metall nämns 58 gånger
- Insatsvaror/råvaror nämns 35 gånger
- Trä nämns 16 gånger
- Plast nämns 14 gånger
- Emballage nämns 10 gånger

Även råvaror kopplat till mat, elektronik samt kemikalier nämns. Ett företag från byggbranschen svarar på frågan om vad som har gått upp i pris:

”Stål, armering, trävaror, skivmaterial, infästningar, prefabvaror såsom betongtrappor, ståltrappor, HDF bjälklag, smide över lag, plåt, hissar – i stort sett vartenda byggmaterial.”

Ökade ledtider/förseningar

Lite mer än 18 % av företagen anger att de drabbats av förseningar i hög eller mycket hög grad. Både industri och bygg anger att de i hög eller mycket hög grad har drabbats av förseningar av inkommande material som kan kopplas till krigets utbrott, och ser ut enligt följande:

- Industri 22%
- Bygg 13%

På frågan i vilken grad de ser att de kommer drabbas av förseningar i inkommande material är det en högre andel som anger i hög eller mycket hög grad:

- Industri 42 %
- Bygg 50 %

Sett till samtliga branscher anger ungefär 35 % av företagen att de ser att de i hög eller mycket hög grad kommer drabbas av förseningar i inkommande material.

I tidigare nämnda [Konjunkturbarometer](#) från hösten 2021 ställdes en fråga kring påverkan på leverantörskedjor i spåren av de logistikproblem som uppstod som en effekt av logistiska utmaningar och ökad efterfrågan. 46 % svarade då att de hade påverkat leverantörskedjor och 38 % att det hade påverkat strategier kring materialförråd. I den här studien svarar 47 % att leverantörstrategierna i hög eller mycket hög grad har påverkats av de senaste årens problem med materialflöden. Ca 46 % anger att de förväntade problemen i samband med kriget kommer i hög eller mycket hög grad påverka deras leverantörstrategier. På den öppna frågan om hur leverantörskedjorna kan komma förändras är det flera som nämner att hitta närmare leverantörer i Europa, Norden eller Sverige som en åtgärd. Större riskspridning och att beakta politiska risker nämns även som faktorer som får större plats i valet av leverantörer. Även transportkostnader och risker kring transporter beaktas i beslut. Ett företag nämner:

”Vi vill ha leverantörer ännu närmare oss pga fraktkostnader. Vi vill ha leverantörer i Sverige pga alla risker som de senaste 2 åren har visat.”

[Tillväxtanalys har sammanställt](#) de fem främsta alternativa leverantörsländerna samt Rysslands och Ukrainas världsmarknadsandel av de största exportvarorna/råvarorna för respektive land.

Ryssland

hs2	hs2_text	RUS	1:a	2:a	3:a	4:a	5:a
31	GÖDSELMEDEL	14,4%	RUS	CHN	CAN	USA	MAR
75	NICKEL OCH VAROR AV NICKEL	13,2%	RUS	CAN	USA	AUS	DEU
27	MINERALISKA BRÄNSLEN, MINERALOLJOR OCH DESTILLATIONSPRODUKTER AV DESSA; BITUMINÖSA ÄMNEN; MINERALVAXER	10,5%	RUS	SAU	USA	ARE	CAN
44	TRÄ OCH VAROR AV TRÄ; TRÄKOL	7,0%	CHN	CAN	RUS	DEU	USA
81	ANDRA OÄDLA METALLER; KERMETER; VAROR AV DESSA MATERIAL	6,8%	CHN	USA	ZAR	DEU	RUS
72	JÄRN OCH STÅL	5,4%	CHN	DEU	JPN	KOR	RUS
10	SPANNMÅL	5,3%	USA	ARG	UKR	CAN	FRA
03	FISK SAMT KRÄFTDJUR, BLÖTDJUR OCH ANDRA RYGGGRADSLÖSA VATTENDJUR	5,1%	NOR	CHN	CHL	RUS	IND
76	ALUMINIUM OCH VAROR AV ALUMINIUM	5,0%	CHN	DEU	RUS	CAN	USA
28	OORGANISKA KEMIKALIER; ORGANISKA OCH OORGANISKA FÖRENINGAR AV ÄDLA METALLER, AV SÄLLSYNTA JORDARTSMETALLER, AV RADIOAKTIVA GRUNDÄMNEN OCH AV ISOTOPER	4,3%	CHN	USA	DEU	AUS	JPN

Ukraina

hs2	hs2_text	UKR	1:a	2:a	3:a	4:a	5:a
10	SPANNMÅL	9,2%	USA	ARG	UKR	CAN	FRA
15	ANIMALISKA OCH VEGETABILISKA FETTER OCH OLJOR SAMT SPALTNINGSPRODUKTER AV SÅDANA FETTER OCH OLJOR; BEREDDA ÄTBARA FETTER; ANIMALISKA OCH VEGETABILISKA VAXER	5,6%	IDN	MYS	ESP	UKR	NLD
14	VEGETABILISKA FLÄTNINGSMATERIAL; VEGETABILISKA PRODUKTER, INTE NÄMND A ELLER INBEGRI PNA NÅGON ANNANSTANS	4,2%	CHN	IND	IDN	MYS	LKA
12	OLJEVÄXTFRÖN OCH OLJEHALTIGA FRUKTER; DIVERSE ANDRA FRÖN OCH FRUKTER; VÄXTER FÖR INDUSTRIELLT ELLER MEDICINSKT BRUK; HALM OCH FODERVÄXTER	2,7%	BRA	USA	CAN	ARG	CHN
72	JÄRN OCH STÅL	2,6%	CHN	DEU	JPN	KOR	RUS
23	ÅTERSTODER OCH AVFALL FRÅN LIVSMEDELSINDUSTRIN; BEREDDA FODERMEDEL	2,4%	USA	ARG	BRA	DEU	NLD
86	LOK OCH ANNAN RULLANDE JÄRNVÄGS- OCH SPÅRVÄGSMATERIEL SAMT DELAR TILL SÅDAN MATERIEL; STATIONÄR JÄRNVÄGS- OCH SPÅRVÄGSMATERIEL SAMT DELAR TILL SÅDAN MATERIEL;	2,2%	DEU	CHN	ESP	USA	POL
24	TOBAK SAMT VAROR TILLVERKADE AV TOBAKSERSÄTTNING	1,7%	POL	DEU	BRA	ITA	NLD
26	MALM, SLAGG OCH ASKA	1,6%	AUS	BRA	CHL	PER	ZAF
11	PRODUKTER FRÅN KVARNINDUSTRIN; MALT; STÄRKELSE; INULIN; VETEGLUTEN	1,3%	DEU	THA	FRA	BEL	CAN

Diagrammen på föregående sida visar tydligt varför till exempel livsmedelspriser kommer stiga samt vilka andra råvaror som kan förväntas bli bristvaror.

Orderläge

Närmre 7 % av företagen anger att de drabbats av minskad ordergång i hög eller mycket hög grad, men ungefär 20 % tror sig komma att drabbas av en nedgång i order. Nedbrutet i industri är det 7 % som anger att de i hög grad ser en minskad ordergång, medan 32 % anger att de i hög eller mycket hög grad förväntar sig en minskad ordergång.

För byggbranschen är andelen företag som nu ser en minskad ordergång i hög grad 13 %, medan 26 % anger att de i hög eller mycket hög grad förväntar sig en minskad ordergång. I frågan är tidsaspekten "sedan" inte definierad då det i det rådande läget är mycket svårt att arbeta med tidsperspektiv.

Det är tydligt att underleverantörer blir drabbade då deras kunder saknar komponenter: En underleverantör till fordonsindustrin nämner:

"Beroende på ständiga förändringar i orderflödet är det svårt att balansera personalstyrkan... För stunden har vissa av våra fordonskunder stoppat sina fabriker i Europa, vilket direkt innebär att vi inte får leverera ineliggande order. Detta binder kapital och genererar obalanser i vårt personalbehov."

Flera företag nämner att de med oro ser på den ökade inflationen och att det i förlängningen kommer påverka deras ordergång. Ett företag inom tillverkningsindustrin mot trä/papper skriver:

"Högre priser, högre inflation, högre räntor tar död på vår bransch. Vi ser med stor oro på framtiden."

Ett företag nämner att de fått en högre ordergång då de är leverantör av vad som kan tolkas som ett bristmaterial. De skriver:

"För tillfället ser vi en ökning i ordergång som kan härröras mer till bedömda risker i materialförsörjning. På sikt blir det annars helt avgörande vad/hur/vilka affärer som klarar av konsekvenserna av det som sker i Ukraina."

Några företag nämner att de ser att den oroliga tiden kan komma att medföra en minskad investeringsvilja hos sina kunder.

[Konjunkturinstitutet](#) genomför varje månad mätningar i sin Barometerindikator där såväl näringsliv som hushåll räknas in. Mätningen sker varje månad och i den frågas om synen på ekonomin – nu och framåt. Indikatorns medelvärde är 100 där över 100 markerar en starkare ekonomi och värden under 100 en svagare ekonomi. [Mätningen för mars 2022](#) visar att hushållens konfidensindikator har minskat med 15,5 enheter, från 89 föregående månad till 73,5 i mars. Såväl tillverkningsindustrin som byggindustrin låg nära samma nivå som tidigare månad, medan tjänstesektorn ökade med 1,4 enheter under mars månad.

Att anställa

"I de fall ni söker kompetens, vilken kompetens ser ni att flyktingar från Ukraina skulle kunna bidra med?". Av de som svarat på frågan anger ungefär 30 företag **produktionsmedarbetare**. Detta i form av både enklare industriarbeten och mer avancerade produktionsarbeten, som till exempel svetsare eller CNC-operatörer. Bland de yrkeskategorier som kräver en högre utbildning är ingenjörer mest eftertraktade och bland dem främst de med IT-kompetens men även ingenjörer med till exempel produktions- och bygginriktning eftersöks. 75 % inom transportbranschen svarar att de söker yrkeschaufförer.

Några företag anger att de kan anställa om den potentiella medarbetaren talar engelska på god nivå, men det är tydligt i studien att de allra flesta ser svenska som ett krav då nära 65 % av företagen anger det som ett krav för att få anställning. Av industriföretagen anger närmre 60 % av industriföretagen och ca 80 % av tjänsteföretagen att de i hög eller mycket hög grad söker medarbetare som talar svenska.

Vid frågan om vilka hinder företagen ser att anställa en flykting från Ukraina nämns av de 85 företag som svarat följande:

- Bristande svenska nämns av 62 företag
- Bristande kompetens 11 företag
- Administrativa hinder, så som personnummer och så vidare nämns av 6 företag
- Att personerna kommer återvända till hemlandet nämns av 5 företag

IT-/cybersäkerhet samt juridiska frågor

Nära hälften av företagen anger att de i hög eller mycket hög grad har vidtagit åtgärder för att säkra upp företagets IT-system mot så kallade IT-attacker. Ca 30 % av företagen anger att de inte har någon kunskap, eller i mycket liten grad, om vilka åtgärder de bör vidta för att säkra upp sitt IT-system. Nedbrutet till antalet anställda på företag och kunskap om vilka åtgärder de bör vidta är det tydligt att kunskapen ökar med antalet anställda. På frågan "I vilken grad har ni kunskap om vad ett företag bör vidta för åtgärder för att säkra IT-systemet mot så kallade cyberattacker?" fördelar sig de som svarat att de **inte alls eller i mycket låg grad** har kunskap enligt nedan:

- 1 anställd: 67 %
- 2-9 anställda: 64 %
- 10-49 anställda: 32 %
- 50-249 anställda: 12 %
- 250+ anställda: 0 %

21 % av företagen vet inte var de kan få stöd och/eller kunskap för att säkra upp IT-systemet. Ett företag anger att de har fler virusattacker och "phishingmail" än tidigare. En anger att hen är orolig för attacker och låsningar av sitt affärssystem samt övriga program, vilket också inträffade ett flertal tillfällen före krigets utbrott.

Ca 15% av företagen anger att de i hög eller mycket hög grad har behövt se över sina avtal eller finansiella frågor efter krigets utbrott. Kopplat till frågan om i vilken grad företaget har kunskap om var de kan få information gällande avtal, finanser och sanktioner kopplat till kriget anger 27 % att de inte alls eller i mycket liten grad vet var de finner denna information. Likt att kunskapen om skydd mot IT-attacker ökar med antal anställda på företagen, ökar också kunskapen om var informationen kring avtal, finanser och sanktioner finns med att företaget har fler anställda. För företagen som inte vet eller vet i mycket liten grad ser det ut enligt följande:

- 1 anställd: 92 %
- 2-9 anställda: 43 %

- 10–49 anställda: 31 %
- 50–249 anställda: 18 %

När det kommer till företag med 250 eller fler anställda anger strax över 80 % att de i hög eller mycket hög grad vet var de får information gällande avtal, finanser och sanktioner.

Avslutning

I studien som ligger till grund för denna rapport nämner några företag att de ser att den ökade inflationen kommer leda till minskad konsumtion och att det får en minskad ordergång som följd. Det nämns även i svaren att företag ser risken att investeringar skjuts till framtiden då tiden är osäker. Detta var även tydligt under pandemin där exempelvis tjänsteföretag fick en kraftig nedgång i uppdrag. Med de ändrade leveranskedjorna kan det ske en förflyttning till mer regionala leverantörer, vilket på både kort och lång sikt kan komma att påverka ordergången positivt för regionens företag.

I Handelskammarens [Konjunkturbarometer från hösten 2021](#) var energiförsörjningsfrågan något som flera angav som en viktig fråga att driva inför riksdagsvalet 2022. De kraftigt ökade priserna, brister i tillgång och uppdelningen av elområden, där företag i södra Sverige har betydligt högre priser än i norr, har tagit stor plats i diskussionerna. Jönköpings län är dessutom uppdelat i både elområde tre och fyra, vilket innebär att det finns prisskillnader inom länet. Det är inte svårt att dra slutsatsen att kostnaden för att bedriva ett energikrävande företaget i norra eller mellersta Sverige har lägre kostnader än motsvarande i södra delarna av landet. Med utvecklingen som varit under senare tid där prisskillnaden har gått från att vara närmast obetydlig till att bli bytande påverkas också företagets konkurrenskraft. I takt med att kostnaden blir högre, med minskat kapital som följd, minskar inte bara investeringsförmågan utan även viljan till att investera. Som ett företag nämner i denna studie:

”Gäller att snabbt göra Sverige till ett elområde, vi har samma subventioner på mjölk som norra Sverige, samma drivmedelsskatt så då borde elen också vara lika.”

Kopplat till samma ämne nämner ett annat företag:

”Energipriserna har stigit långt över budgeterade priser, vilket gör att vi ibland måste tacka nej till order pga att det finns ingen lönsamhet.”

Företag är villiga att anställa men det krävs svenskundervisning och snabb omskolning av till exempel produktionspersonal för att ge dem specifik kompetens som exempelvis svetsning. Flera företag nämner faktorer som arbetsvillighet och viljan att lära sig svenska samt den kompetens som krävs som faktorer som väger in för att anställa en flykting från Ukraina. Här är det viktigt att det snabbt sätts in rätt insatser som relevant och yrkesinriktad svenskundervisning samt snabbspår för kompetensutveckling för att matcha regionens företagsbehov. Dessa insatser bör tas fram i nära samarbete med företagen för att inte missa den potential som finns hos de personer som anländer från Ukraina. Det är även tydligt i enkätsvaren att bland företagen så finns det en god vilja att hjälpa. Ett företag skriver:

”Vi vill hjälpa till att se till så att dom får en bra start på sin tillvaro Sverige”.

Ett företag nämner även att de kan tänka sig anställa även om det inte finns ett skarpt behov där företaget får bidrag och den anställda får en meningsfull sysselsättning samtidigt som personen integreras i samhället.

I en ännu opublicerad studie genomförd av [Regional exportsamverkan](#) där 297 företag i Jönköpings län deltog angav hela 46 % att de är underleverantörer. Ett företag citeras gällande hur orderingsgången drabbas då kunderna saknar komponenter säger även;

”Vi som företag fick möjlighet till korttidspermittering då pandemin slog till, detta tycker jag var ett bra initiativ från staten för att undvika arbetslöshet och fler krisande företag. Detta har hjälpt oss under perioden. Det som händer nu med framför allt komponentbristerna är att vår (och många andras) ordersituation snabbt förändras. ”

Det är viktigt att det i tid finns åtgärder kring korttidspermittering för de branscher som snabbt kan drabbas av en drastiskt minskad, men tillfällig, orderingsgång.

Den här studien visar att det kan finnas ett samband mellan antal anställda på företaget och kunskap om hur företaget bör agera för att skydda sig mot cyberattacker. Det kan vara troligt att större företag har i takt med att de växer mer anledning att vara förberedda mot cyberhot. De har även med större sannolikhet möjlighet att bära kostnaden för den kompetensen, vare sig den finns in-house eller externt. Då cyberhot ser ut öka kan det finnas en anledning att rikta aktiviteter mot främst mindre företag för att öka kunskapen.

Det kan konstateras att såväl den direkta som den indirekta handeln med Ryssland och Ukraina är begränsad, men då Sverige har en begränsad egen marknad är både export och import viktig. Cirka hälften av vårt lands BNP kommer från export och av den utgörs ungefär 2/3 av varuexport och cirka 70 % av vår export går till de europeiska länderna. Därmed kan en slutsats enkelt dras att det som drabbar våra exportländer med rådande materialbrist, prishöjningar, ökade kostnader för och brister av energi samt inflation kommer drabba även våra företag i regionen.

Slutsatser kring insatser som bör göras

- Det är helt nödvändigt att snabbt ta fram en strategi kring elförsörjningen, både gällande kostnad och tillgång i elområde tre och fyra. Det är orimligt att konkurrenskraften påverkas i den grad som den gör nu. Det behövs regionala, såväl som nationella konkreta åtgärder.
- Rikta konkreta insatser kring att öka kunskapen kring cybersäkerhet, främst mot företag med färre anställda.
- För att flyktingar från Ukraina ska bli anställningsbara kräver arbetsgivare en god nivå av svenska som språk. Där behöver svenskundervisningen vara yrkesinriktad för att individen ska bli anställningsbar. Regionen bör öka samordningen kring att få anlända flyktingar att komma ut i arbetsliv och studier. Detta arbete behöver komma i gång nu!
- Enkel administration kring att anställa och få eventuellt stöd för att anställa en flykting kan vara avgörande för att ett företag ska engagera sig.
- De höjda drivmedelspriserna slår i mycket stor utsträckning olika hårt mot olika branscher där alla inte har möjlighet att ta ut den höjda kostnaden mot kunden. Drivmedelstunga branscher riskerar att dramatiskt få en mycket svår situation.
- Det är mycket viktigt att ta företagets situation kring ökade kostnader för råvaror och insatsmaterial på allvar samt följa utvecklingen. För att kompensera för detta kan företagen tvingas höja sina priser, vilket i sin tur kan leda till både en minskad orderingsgång och en minskad lönsamhet.
- För branscher som drabbas av snabb men kortvarig ordernedgång, till exempel på grund av komponentbrist hos sin kund, behöver det finnas möjlighet till korttidspermittering utan en tung administrativ börda. Detta för att företagen behöver kunna behålla sin kompetens.